

ZASAS MUIŽAS PARKA VĒSTURE UN LEĢENDAS

ZASAS MUIŽAS ĪPAŠNIEKI

1644-1787	saimnieko Zasu dzimta
1644.	Reinholds fon Zass
1648.	Heinrihs fon Zass
1706.	Gideons fon Zass
1753.	Johans Karls fon Zass
1755.	Johans Ādams fon Zass
1774.	sieva Amālija Šarlote fon Zasa vai meita Anna Jūlianna fon Zasa
1787-1865	Īpašnieki bieži mainās. Muiža bijusi ieķīlāta. Zināmākais ķīlu turētājs- Talsu apriņķa tiesnesis Vilhelms fon Rummels
1865.	Vasīlijs Greigs
1902. 1912. vai 1921.	Aleksejs Jakovs fon Greigs Nikolajs fon Greigs
1924.	Indriķis Stukuls un Vilis Stukuls
1940.	īpašumi tiek nacionalizēti

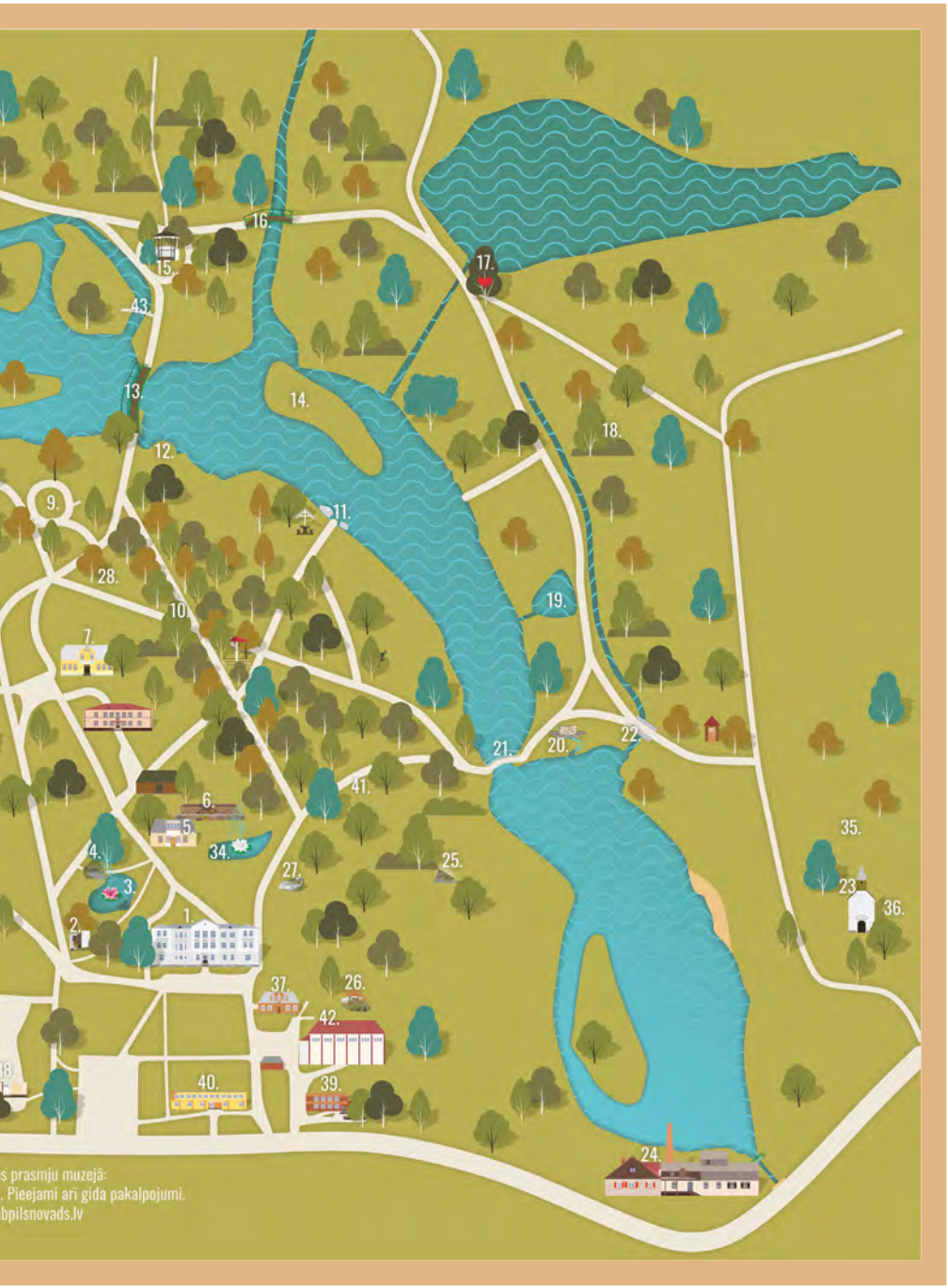
Zasas pagasta Zasā atrodas aptuveni 23 ha plašais Zasas muižas parks, kas ir viena no Sēlijas krāšņākajām un skaistākajām vietām. Parka izveide tika uzsākta 18.gs., baronu fon Zasu laikā. Tam ir romantiska ainavu parka iezīmes. Parks ir veidojies pakāpeniski-no 1766. līdz 1783. gadam, no 1783. līdz 1801. gadam un 18.gs. beigās.

Parka lielākā rota ir tam cauri plūstošā Zasas upe, kuras posms parka daļā tiek dēvēts par Dzirnupīti. Parka atspulgs upītē lieliski papildina parka ainavu. Pāri upītei ved vairāki tiltiņi- katrs ar savu stāstu un nosaukumu. Liela uzmanība parka izveidē pievērsta svešzemju koku un krūmu sugām. Tajā sastopamas baltegles, sudrabvītoli, melnās un Veimuta priedes, Tunberga bārbele, Sahalīnas sūrene u.c. Zasas muižas parks ir piemērota vieta, kur baudīt mieru, nesteidzīgas pastaigas un gleznainas ainavas.

Koordinātes: 56.291941, 25.977403

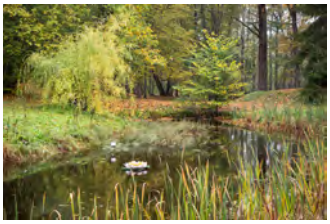
Zasas nosaukums ir cēlies no vācu tautības barona Heinriha fon Zasa uzvārda, kura dzimta šeit saimniekoja 1644.-1787.g. Pirms viņu ierašanās šo vietu sauca par Wiesen jeb pļavas.

1. Zasas vidusskola
2. Parka vārti
3. Sarkanais dižkis
4. Asaru akmens
5. Vešerienes mājiņa
6. Ledus pagrabs
7. Muižkunga pēdējā vasarnīca
8. Zasas pils drupas
9. Sapņotāju skvērs
10. Liepu aleja
11. Barona peldvieta
12. Sahalinas sūrenes
13. Milestības tiltiņš
14. Milestības saliņa
15. Cukurkalniņš
16. Pērļu tiltiņš
17. Milestības bērzs
18. Ozolkalns
19. Sūnu dižkis
20. Svētavots
21. Baltais tiltiņš
22. Akmens tiltiņš
Dzirnupe
23. Baznīca
24. Dzirnavas
25. Dziednieciskais akmens
26. Velnakmens
27. Lāčplēša gulta
28. Muzikantu paviljoniņš
29. Bišu dzīves taka
30. Brūzis
31. Stukuļa māja
32. Klēts un staļļi
33. Dzeltenais dižkis
34. Baltais dižkis
35. Baronu Zasu kapliča un dzimtas kapi
36. Pirma pasaules kara vācu karavīru kapi
37. Sēlijas prasmju muzejs
38. Kafejnīca un kultūras nams
39. Aptieka un ārsta prakse
40. Zasas pagasta pārvalde
41. Baltais ceļš
42. Sporta zāle
43. Cerību tiltiņš
50 m
Sīkāku informāciju par tūrisma piedāvājumu Zasā var saņemt Sēlija
tel. 25465787 vai sēļu amatniecības centrā "Rūme": tel. 2233543
Ar skaistām bildēm vari dalīties, sūtot tās uz e-pastu: muzejs@jeka
https://ej.uz/zasasparks; www.jekabpilsnovads.lv

16.
15.
17.
43.
13.
14.
18.
12.
9.
11.
28.
10.
19.
7.
21.
20.
22.
41.
6.
5.
34.
35.
4.
25.
27.
3.
23.
36.
2.
1.
37.
26.
42.
40.
39.
24.
s prasmju muzejā:
. Pieejami arī gida pakalpojumi.
bpilsnovads.lv

PARKA STĀSTI

Leģendas pierakstījusi Zasas vidusskolas vēstures skolotāja un novadpētniece Sarmīte Upeniece

DZELTENAIS, SARKANAIS UN BALTAIS DĪĶIS.

Dīķiem nosaukumi ir doti no tā, kādas krāsas ūdensrozes tajos augušas un dažos vēl joprojām aug.

VEŠERIENES MĀJA

To, ka tā bijusi vešerienes-veļas mazgātājas- māja, atklāja kāds negadījums. Līdz 1980. gadiem šajā mājiņā bijusi skolas bibliotēka. Grīdas bijušas ļoti aukstas – pat vasarā bibliotekāre staigājusi vilnas zeķēs. Vienu dienu, ejot no darba, viens vecs dēlis pārlūzis un viņai kāja iekritusi līdz celim. Kad izvilkusi kāju, atklājusi, ka zem grīdas nav zemes. Skolas saimnieks, mainot dēli, atklājis, ka apakšā ir aka, kas mūrēta no akmeņiem. Muižkunga pēdējais kučieris Leijnieks izstāstījis, ka barons Zass rūpējies par kalpiem, un, lai ziemā vešerienei ar mitrām rokām nebūtu jāiet ārā, aka bijusi mājas iekšpusē.

LEDUS JEB VĪNA PAGRABS

Atrodas pie Baltā dīķa. Starp divām mūra sienām pavasarī sacirta ledu, un tad visu vasaru pagrabā bija auksts vīns. Šeit tika atrasta barona Zasa saliekamā glāzīte ar vāciņu (uz tās attēlots barons ar šauteni un 40 medību suņiem) un revolveris. Abi priekšmeti glabājas Zasas vidusskolas muzejā.

ASARU AKMENS

Vasīlijam Greigam bijušas divas meitas un divi dēli. Viena no meitām, Jeļena (Helēna), bijusi iemīlējusies parka dārzniekā. Tēvs aizliedzis šīs attiecības un pat abiem satikties. Greigs pavēlējis dārzniekam, tiklīdz viņš ierauga viņa meitu, tā viņam nekavējoties jāpārtrauc darbs un jāiet citur strādāt. Nākošajā naktī meita pametusi mājas. Māte uztraukusies, bet tēvs mierinājis, ka izskriesies, atvēsinās aukstā nakts un tad viņa atgriezīsies. Bet meita nepārradās. Dārznieks, strādājot pie Sarkanā dīķa, akmensdārzā, ieraudzījis savu mīļoto krastā raudot. Nolēmis doties mierināt meiteni. Bet noticis kā latviešu tautas pasakās - jo tuvāk viņš gāja, jo vairāk viņa pārvērtusies par akmeni. Kad piegāja klāt, meitene bija kļuvusi par akmeni. Viss, kas bija palicis, bija viņas saraudātā seja un plaukstas. Blakus akmenim atrodas akmens ar uzrakstu “1896”. Tas sakrīt ar laiku, kad šeit dzīvoja Greigu ģimene. No tā var secināt, ka šī vieta tiešām ir saistīta ar nelaimīgu mīlestību.

LIEPU ALEJA

Liepu aleja, kas ieved Zasas muižas parkā. Tā ved līdz pat pilsdrupām. Parkā ieveda baltie vārti, no kuriem tagad palicis tikai viens stabiņš. Šo aleju 2. Pasaules kara laikā vācieši vēlējās uzspridzināt. Pie katras liepas tika pielikts spridzeklis. Uz krustojuma stāvēja sargs ar šauteni. Tā laika puika nolēma liepas glābt, pārgriežot spridzekļu vadus. Līdz ar to tika uzspridzinātas tikai tās liepas, kuras atradās pie sarga. Tāpēc alejas sākumā ir īsākas liepas, bet tālākbaronu laikā stādītas.

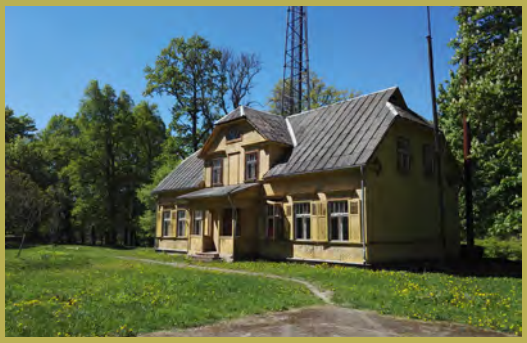

ZASU PILSDRUPAS

Šeit atradās baronu Zasu laikā celtā pils (17.gs.). Tā bijusi viena stāva mūra pils, kas celta terasveidīgi, tāpēc no attālumā izskatījās, ka pilij ir divi stāvi. Pils tika nopostīta Ziemeļkara laikā, 1708. gadā. Pili neatjauno, bet netālu no tās tika uzcelta muižas ēka. No vecās pils bija saglabājusies pazemes eja, kas vedusi baronu upes otrā pusē. Ejai abas ieejas tika aizbērtas, kad tā zem upes iebruka.

BARONA PĒDĒJĀ VASARNĪCA

Agrāk šīs ēkas vietā atradās baronu otrā pils, kura tika nodedzināta 1905. gadā revolūcijas laikā. Par pils dedzināšanu ir divas versijas:

1. *Pierakstīts padomju laika grāmatā "Zasas novads"*. 1905. gada rudenī Latvijā daudzviet tika dedzinātas muižas. Dignājas skolotājs organizējis aktīvistus. Bijis norunāts, kad dzirnavnieks uzvilks sarkano karogu dzirnavu skurstenī, zemniekiem uz muižu jābrauc ar salmu vezumiem un jādedzina muiža. Pils nodegusi, barons aizbēdzis un zemnieki sadalījuši lopus un graudus. Vēlāk tika apcietinātas un pratinātas vainīgās personas. Kad organizatori bija nošauti, kāda sieva nodeva galveno vaininieku- Dignājas skolotāju Staprānu. Pirms viņu nošāva Staprāns teicis zemniekiem: *"Skatieties, ja mana galva pēc nošaušanas pieskarsies zemei, mēs nekad neuzvarēsim kungus un tie mūs mūžam bradās kājām, bet, ja nē, tad pienāks kādreiz tāda diena, kad mēs kungus uzvarēsim!"*. Pēc nošaušanas skolotāja galva neskārās zemei un zemnieki devās mājās ar cerību.

2. *Atrasts Zinātņu Akadēmijas folkloras krātuvē, kur pierakstītas 1935.-1936.g. veco ļaužu atmiņas*. Stāstīts par Alekseja Greiga dēlu Nikolaju Greigu, kuram tika dota iesauka bebka. Teikts, ka tēvs viņam atstājis testamentu, kurā rakstīts, ka viņam jāturpina sen iesāktā tradīcija- vasarā uzņemt Zasas muižas ciemiņus no Pēterpils. Ciemiņi parasti bijuši ap 70 un tas dārgi maksājis. Bebka piedzēries un pats nodedzinājis pili. Bebka stāvējis pie pils drupām un teicis: *"Ja nav man, lai nav arī citiem"*.

Pēc tam tiek uzcelta vasarnīcas ēka, kur barons atbraucis dažas vasaras. Kad urba telefona tornim balstus, tika atrastas cara laika zelta monētas, kas palika pašiem urbējiem.

MUZIKANTU PAVILJONS

Pie pils sēdējuši muzikanti un visu laiku spēlējuši mūziku, kad kungi pastaigājušies pa parku vai vizinājušies laivā pa upi.

LIEPU ALEJA

Garākā parka aleja - no upītes līdz pat baltajam dīķim. Liepu dobumos dzīvojot sikspārņi un lielie irši jeb bimbarbaki.

SAHALĪNAS SŪRENES

Neīstais bambuss. Augi tika atvesti no Krimas divām vajadzībām:

1. Pavasarī jaunos dzinumus izmantoja salātos. Garšojot līdzīgi rabarberiem. Var ēst tikai līdz Jāņiem, jo pēc tam tie satur pārāk daudz skābeņskābes;

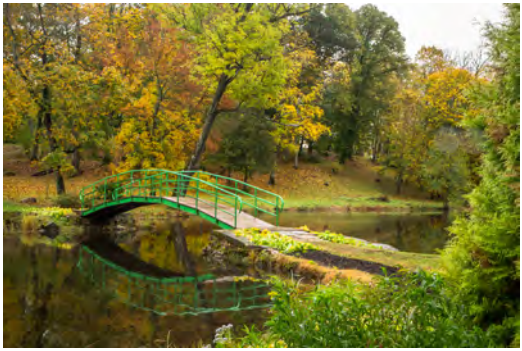
2. Rudenī, kad nobirušas lapas un nocirsti stumbri, tos apmēram 2 nedēļas pažāvē. Tad vakarā tos dedzina un var redzēt dabīgu salūtu.

MĪLESTĪBAS SALIŅA

Dārznieks, kad barons aizliedza tikties ar mīļoto meiteni, domāja, kā atgādināt mīļotajai, ka vēl joprojām viņu mīl. Galu galā izdomāja visu salu, kas bija pretī meitenes logiem, apstādīt ar sarkanām rozēm. Katru rītu meitene, paskatoties pa logu, varēja redzēt rozes un atcerēties par savu mīļo puisi. Pēdējā roze nokaltusi tikai 1956. gadā.

MĪLESTĪBAS TILTIŅŠ

Šis tiltiņš veltīts barona meitas un dārznieka nelaimīgajai mīlestībai. Ejot pāri šim tiltam, jāvēlas kas saistīts ar sirdslietām.

CERĪBU TILTIŅŠ

Izveidots 2018.g., nogāžoties vienam no Zasas upes krastā esošajiem kokiem uz tuvumā esošu salu.

CUKURKALNIŅŠ

Par nosaukuma izcelsmi ir divi stāsti:

1. Barons Zass šeit cienājis savus viesus ar kafiju. Tā kā Zasu dzimta slimoja ar cukurslimību, barons kafiju lielākoties lietoja bez cukura. Tomēr, kad atbraukuši ciemiņi, tad cukurs netika žēlots. Lai iegūtu cukuru kafijai, te tika dauzīta lielā "cukurgalva" (liels cukura gabals, kas pēc vārīšanas sacietējis). Šeit latvieši pirmo reizi pagaršojuši cukuru, jo ar to bijusi visa zeme. Barona kafijas sieva stāstījusi, ka uzvārīt baronam kafiju neesot bijis vienkārši. Viņam patikusi kafija konkrētā temperatūrā. Ziemā viņa ņēmusi kafiju no plīts un skrējusi, lai tā nepaspēj atdzist par daudz, toties vasarā vispirms padzisinājusi un tikai tad nesusi uz Cukurkalniņu.

2. Šeit augusi zālīte, ar kuru Zasi ārstējuši cukurslimību.

Latvijas dziednieki teica, ka šī kalna augšā ir atvērta sudraba ādere, kas dod enerģiju un palīdz atjaunot spēkus, tāpēc esot viegli uzkāpt šajā kalniņā. Tāda ādere vēl atrodoties Turaidā aiz Dainu kalna. Āderes dēļ dziednieki bija pret paviljona atjaunošanu.

PĒRĻU TILTIŅŠ

Barona Greiga draugs grāfs Tolstojs (slavenā krievu rakstnieka radinieks) vēlējās Zasā bildināt savu mīļoto. Kā izcilo vietu viņš noskatījis šo tiltiņu. Viņš bildinājis savu draudzeni un uzdāvinājis viņai īstas pērļu krelles. Pērles bija savītas uz trausla diega. Meitene sākusi tās virpināt, diegs pārplīsis un visas pērles sabirušas upē. Uz šī tilta sievietēm jāvēlas rotas, bet vīriešiem- naudu, lai varētu sievietēm šīs rotas sagādāt.

ZIVJU DĪĶI

Te laistas zivis, kuras makšķerēja kungi un viņu ciemiņi. Ja vietējie zemnieki un kalpi vēlējās te zvejot, viņiem bija jāizpilda divi nosacījumi: jāizdara kaut kas labs baronam un visas noķertās zivis jāatdod barona virtuvei. Galu galā latviešiem palicis tikai makšķerēšanas prieks. Šobrīd šī parka daļa tiek atjaunota. Ticis atjaunots arī fotogrāfijā redzamais barona laika strautiņš.

BARONA PELDVIETA

Upes dibens līdz pat saliņai ir bijis nolikts ar māla plāksnītēm, jo baronam nepaticis, ka peldoties starp kāju pirkstiem lien smiltis vai dūņas. Kalpiem ik pēc laika ar garos kātos piesietām slotām bija jātīra šīs flīzes.

SŪNU DĪĶIS

Šeit baroni audzējuši dažādas aļģes. Dīķī vienmēr turas tikai +5 - +7 grādi. Tas tāpēc, ka dīķī sākas 12 lieli un vairāki mazi avoti. Dīķim nav dibena, bet baltas mutuļojošas smiltiņas.

AKMENS TILTIŅŠ

Kādreiz bijis no koka un ar apaļu muguru. 20.gs. sākumā barona Greiga ciemiņi esot paziņojuši, ka ieradīsies nevis ar karieti, bet ar mašīnu. Visi vietējie nākuši skatīties lielo brīnumu. Mašīna piebraukusi, bet tiltā netikusi- noslāpusi un noripojusi atpakaļ. Visi skatītāji smējušies: “Mūsu zirgi visur tiek, bet kungu mašīna- nē!”. Tad mašīna tika iedarbināta vēlreiz un ar drausmīgu ātrumu- 40 km/h- mašīna tikusi pāri tiltiņam. Otrajā dienā barons kalpiem pavēlējis tiltiņu nojaukt un tā vietā uzcelt platu akmens tiltu ar taisnu muguri. Uz šī tilta margām ir jāapsēžas un jāvēlas sev jaunu mašīnu, mocīti vai jebkuru citu transporta līdzekli.

OZOLKALNS

Šeit baronu laikā bijusi estrāde, kur notikušas zaļumballes. Fotogrāfijā Ozolkalns redzams taciņas galā.

BAZNĪCKALNS

Uz Baznīcas kalna atrodas Zasas luterāņu baznīca, kas celta 1750. gadā. Baznīcā ir koka altāris ar Pestītāju altārgleznā. Grīdā saglabājušās māla plāksnes, kuras ir arī barona peldvietā. Baznīcas kapelā pēc kapličas nojaukšanas (to izdarīja Nikolajs Greigs (bebka), kas pēc tam slīpētos baznīcas akmeņus pārdeva) gulēja Zasu mūmijas. 1994. gadā baronu mūmijas- 12 pieaugušie, 3 bērni un barona meitas mīļais, melnais kaķis- tika pārapbedītas kapā pie baznīcas. Baznīckalnā atrodas arī 1. Pasaules kara vācu karavīru kapi.

SVĒTAVOTS

To izmantojuši senie sēļi, kas šeit dzīvoja 5.- 7.gs. Tas tek virzienā uz austrumiem. Tā ūdens dziedē, bet it īpaši Māras dienā- 25.martā. To dzerot un mazgājot seju, sievietes kļūst daiļākas un veselākas, bet vīrieši- veselāki un spēcīgāki.

ATKARĪBU TILTIŅŠ

Mazākais parka tiltiņš. Ejot tam pāri, ir jāvēlas atbrīvoties no kāda sava netikuma.

BALTAIS TILTIŅŠ

Tiltiņš, kas ved no baltās baznīcas uz balto dīķīti un balto skolu. Ejot pāri šim tiltiņam, ir jādomā tikai gaišas un baltas domas.

LĀČPLĒŠA GULTA

Akmens pie baltā dīķīša. Šim akmenim ir laba enerģija- uz tā pasēžot, var atbrīvoties no slimībām un uzpildīties ar enerģiju.

DZIEDNIECISKAIS AKMENS

Tam pāri iet ļoti spēcīga enerģijas josla, uz kuras var ārstēt kaulu sāpes. Šajā joslā vienmēr ātri nokūst sniegs un rudenī nav krītošu lapu.

DZIRNAVAS

Celtas 1887. gadā Greigu laikā. Bijušas ūdens dzirnavas, kuras darbinājis upē iegremdēts ūdens rats, tāpēc upe ir aizdambēta. Bez miltu malšanas skaldīti arī putraimi, grūbas, bijusi vilnas vērpjamā mašīna un arī gateris. Dzirnavas darbojās arī padomju laikā.

VELNAKMENS

Velns gribējis aizdambēt Zasas upi, lai nedarbotos dzirnavas. Atradis lielu akmeni Linaides purvā- Ābeļos. Pārplēsis to uz pusēm un nesis uz Zasu. Akmens bijis smags. Velns nesis un atpūties, nesis un atpūties. Bijis jau pie upes, kad pirmo reizi nodziedāja gailis. Velniem ir ticējums, ka tad jāatgriežas ellē, jo citādi visa diena jāpavada uz zemes. Velns metis akmeni no visa spēka, bet tas nokritis upes krastā. Velniem ir arī otrs ticējums- iepriekšējās nakts nedarbus nedrīkst turpināt. Tā nu akmens guļ upes krastā, un dzirnavas vēl darbojas.

Ko vēl var apskatīt Zasā?

SĒLIJAS PRASMJU MUZEJS

Muzejā apskatāmas mainīgās izstādes, ekspozīcija par Raini, A. Grīnu, J. Grīnu un J. Akurateru, video materiāli par sēļu prasmēm u.c. Tiek organizēti pasākumi un radošās darbnīcas. Muzejs sniedz Zasas muižas parka gida pakalpojumus un informāciju par tuvākajiem tūrisma objektiem.

Kontakti: +371 254 65 787

ZIRGU STAĻĻI "NYX & IRIS"

Šeit dzīvojis un strādājis slavenais Latvijas zirgkopis Vilis Stukuls. Bieži viesojies rakstnieks Jānis Jaunsudrabiņš. Tagad šeit darbojas zirgu staļļi SIA "Nyx&Iris". Piedāvā zirgu izjādes, istabiņas nakšņošanai, jāšanas apmācības, izjādi pa Zasas muižas parku un izbraukšanu zirga pajūgā.

Kontakti: +371 25 239 748

AMATNIECĪBAS CENTRS “RŪME”

Amatnieku darbnīca un stāstījumi par amatniekiem Sēlijā. Sēļu cilts arheoloģiskā tērpa un rotu rekonstrukcijas (11.-13.gs.) apskate. Nelielām grupām (6- 10 cilvēki), iepriekš piesakoties, iespējamas radošās darbnīcas keramikā, auduma batikā vai lietišķajā ādas apstrādē. Iespējams noklausīties arī lekciju vai lekciju ciklu par amatniecību, tās vēsturi un amatniecību mūsdienās. 2020. gada vasaras sezonā tika atvērta lietišķās mākslas ekspozīcija klētī. Mājīgu telpu noma (līdz 30 cilvēkiem) ar nozari saistītiem semināriem vai apmācībām. Foto: Zemgales plānošanas reģions

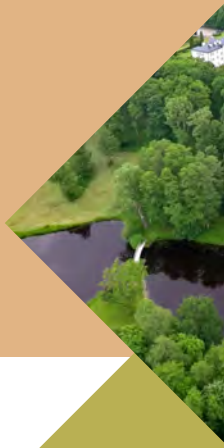
Kontakti: +371 22 335 439

ZASAS DZIRNAVAS

Dzirnavās tiek sniegti pakalpojumi tūristiem: SUP dēļu, laivu, banketas zāles, piepūšamo atrakciju noma un telts un kempinga vietas.

Kontakti: +371 20 348 316

VAIRĀK INFORMĀCIJAS UN GIDI
Sēlijas prasmju muzejs: +371 254 65 787
Amatniecības centrs “Rūme”: +371 22 335 439

Izdevējs: Sēlijas prasmju muzejs
Foto: Kaspars Sēlis un Eva Sēle
Iespiests: SIA Latgales druka
Maketētājs: Igors Madžulis
2021